Streszczenie

Przedmiotem rozprawy jest biografia biskupa warmińskiego Augustyna Bludaua wraz z wieloaspektowym ujęciem prowadzonej przez niego działalności duszpasterskiej, organizacyjnej, administracyjnej, społecznej i naukowej. Bp Bludau żył w latach 1862–1930, zaś urząd ordynariusza diecezji warmińskiej sprawował od 1908 do 1930 r. (rządy w diecezji objął w 1909 r.). Były to czasy, gdy kościelna Warmia znajdowała się w granicach Prus Wschodnich, będących prowincją państwa pruskiego, które wchodziło w skład Rzeszy Niemieckiej. W tym okresie rozgrywały się ważne dla historii powszechnej oraz dziejów regionu wydarzenia – I wojna światowa, plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu w 1920 r. oraz kryzys gospodarczy pierwszej połowy lat dwudziestych XX w. Bp Augustyn Bludau przeprowadził diecezję warmińską wraz z jej katolickimi mieszkańcami przez wszystkie te wydarzenia. Jego osoba wpisała się tym samym w istotny sposób w dzieje regionu w minionym stuleciu oraz wywarła duży wpływ na kształtowanie postaw miejscowej ludności.

Augustyn Bludau urodził się 6 marca 1862 r. w Dobrym Mieście, na terenie historycznej Warmii, w ówczesnych Prusach Wschodnich. Wywodził się z warmińskiej rodziny o niemieckich korzeniach. W rodzinnym miasteczku ukończył szkołę elementarną, zaś w latach 1875–1883 pobierał naukę w Gimnazjum w Elblągu. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w marcu 1883 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Braniewie, które ukończył w 1887 r. Święcenia prezbiteratu (kapłańskie) otrzymał 13 marca 1887 r. W latach 1887–1889 sprawował posługę duszpasterską jako wikariusz w parafii pw. Trójcy Świętej w Kwidzynie. W kwietniu 1889 r. ks. Bludau rozpoczął studia specjalistyczne z zakresu teologii i biblistyki na Królewskiej Akademii Teologiczno-Filozoficznej w Münster, które ukończył 16 lutego 1891 r. uzyskaniem stopnia naukowego doktora teologii. Następnie powrócił na Warmię. W latach 1891–1894 pełnił funkcję wikariusza w parafii pw. św. Katarzyny w Braniewie, prowadząc równocześnie wykłady w Liceum Hosianum oraz w Seminarium Duchownym. Od listopada 1894 r. do maja 1895 r. piastował stanowisko subregensa (wicerektora) Seminarium oraz prefekta (przełożonego) Konwiktu Biskupiego dla młodych chłopców przygotowujących się do kapłaństwa. W 1895 r. otrzymał habilitację. W kwietniu tego roku przyszły ordynariusz wyjechał ponownie do Münster, gdzie podjął pracę naukową na Wydziale Teologicznym Królewskiej Akademii jako profesor nadzwyczajny egzegezy nowotestamentowej. W tym czasie prowadził zajęcia i wykłady w Akademii (w 1902 r. przekształconej w Uniwersytet Wilhelma), realizował pracę badawczą oraz publikował artykuły i monografie. W 1897 r. został

profesorem zwyczajnym. W latach 1899–1900 był nawet rektorem tej uczelni, zaś w latach 1900–1901 i 1904–1905 Wydziału Teologicznego. Po śmierci bpa Andreasa Thiela w 1908 r. został wybrany przez Kapitułę Katedralną we Fromborku na urząd biskupa ordynariusza warmińskiego. Następnie otrzymał papieską nominację i 12 kwietnia 1909 r. sakrę biskupią.

Za biskupich rządów Augustyna Bludaua miały miejsce istotne zmiany w strukturze administracyjnej kościelnej Warmii. Erygowano nowe parafie i dekanaty, zmieniły się też granice diecezji. Ordynariusz troszczył się o wiernych i otaczał ich głęboką opieką duszpasterską. Był pasterzem wszystkich diecezjan, starając się zajmować neutralne stanowisko wobec sporów narodowościowych. Dbał o zapewnienie polskim Warmiakom śpiewników oraz modlitewników w ich ojczystym języku. Prowadził także politykę koegzystencji z mieszkańcami Prus Wschodnich reprezentującymi inne wyznania – ewangelikami i Żydami. Starał się obejmować ochroną ludność katolicką na Warmii podczas działań I wojny światowej. Zajmował neutralną postawę w trakcie plebiscytu 1920 r., pragnąc być autorytetem dla ogółu wiernych i dbać o to, by nie dochodziło do konfliktów na tle narodowościowym. Utrzymywał poprawne relacje z władzami państwowymi i prowincjonalnymi, nie przejawiając zaangażowania politycznego.

W 1922 r. bp Bludau zwołał synod diecezjalny, który doprowadził do uporządkowania spraw administracyjnych w diecezji i wpłynął na rozbudzenie życia religijnego. Angażował się również w działalność społeczną, wspierał diecezjalne Zrzeszenie Caritas oraz inne organizacje charytatywne. Popierał powstawanie i rozwój stowarzyszeń oraz związków katolickich. Należy też wskazać na bogaty dorobek naukowy bpa Bludaua oraz jego osiągnięcia w dziedzinie biblistyki i historii pierwszych wieków chrześcijaństwa.

Bp Augustyn Bludau zmarł we Fromborku 9 lutego 1930 r. Jego życie i działalność zostały upamiętnione we wspomnieniach i relacjach współpracowników oraz zapisane w pamięci mieszkańców diecezji.